

Рогатюк Ігор Володимирович,

старший викладач відділу підготовки прокурорів з процесуального керівництва та криміналістичного забезпечення досудового розслідування Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник, заслужений юрист України

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ

Серед інших негласних слідчих (розшукових) дій законодавець наділив певними особливостями проведення, саме контроль за вчиненням злочину, передбачений ст. 271 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Чим же згадана негласна слідча розшукова дія так відрізняється від інших вказаних у главі 21 Кодексу?

По перше, суб'єктом який приймає рішення про проведення – це як відомо прокурор. Стаття 246, частина 4 зазначає, що виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину. Ні слідчий, ні слідчий суддя чи суд не має відповідного права, а лише прокурор [2]. Однак по суті це не є дозвіл на проведення негласної слідчої розшукової дії (далі – НСРД) щодо втручання у конституційні права людини. Це швидше «запуск» складного кримінального процесуального механізму документування кримінального правопорушення. Під час реалізації якого, буде здійснено вибір та застосування необхідних для викриття інших негласних слідчих (розшукових) дій. Оскільки, як свідчить практика проведення даного виду НСРД для якісного документування кримінального правопорушення після винесення постанови прокурором про його початок, також як правило слідчий і прокурор звертаються з клопотанням до апеляційного суду про дозвіл на проведення такої НСРД як аудіо-, відеоконтроль особи, або інші НСРД.

Залежності від злочину відповідної тяжкості, що готується до вчинення або вчиняється, контроль за вчиненням злочину може здійснюватися у таких формах: контрольована поставка; контрольована та оперативна закупка; спеціальний слідчий експеримент; імітування обстановки злочину [3].

По суті контроль за вчиненням злочину проводиться з метою документування «незаконної угоди». Так, до прикладу ст. 307 КК України – «незаконна угода» з наркотичними засобами, психотропними речовинами та їх аналогами, ст. 318 – щодо підроблених документів на їх отримання, ст. 321 – щодо отруйних речовин чи сильнодіючих лікарських засобів, ст. 263 – щодо вогнепальної зброї..., ст. 368 – щодо фактичного продажу посадовцем службових повноважень, окрім цього щодо різних видів підкупу, які передбачені матеріальним законом.

Отже, коли оперативний працівник, слідчий, прокурор розглядають таку модель вчинення злочину, безумовно без застосування контролю за вчиненням злочину тут не обійтись.

Прокурор, перед тим як виносити постанову про проведення зазначеного НСРД, повинен ретельно дослідити матеріали, що є підставою для її проведення на предмет достовірності, об'єктивності, достатності та законності. Прокурору під час підготовки до проведення вказаної НСРД необхідно поспілкуватися з особою, яка погодилася на співробітництво. Переконатися, по-перше про відсутність обставини, які свідчать про провокування особи на вчинення злочину; по-друге разом із керівниками органу досудового розслідування розглянути питання щодо застосування заздалегідь ідентифікованих (помічених) або несправжніх (імітаційних) засобів. З цією метою допускається виготовлення та використання спеціально виготовлених речей і документів, створення та використання спеціально утворених підприємств, установ, організацій [4]; по-третє разом із керівником органу досудового розслідування, визначитися із рішенням про розкриття справжніх відомостей про особу викривача, обставини виготовлення речей чи документів або спеціального утворення підприємства, установи, організації приймається; по-четверте у разі необхідності вжити заходів забезпечення безпеки, щодо особи, відомості про яку підлягають розкриттю передбачених законом; по-п'яте розглянути питання щодо вжиття заходів для збереження доказів після реалізації НСРД, затримання особи, проведення якісного огляду та вилучення предметів, коштів, та іншої доказової інформації, встановити інші обставини справи, які свідчать про судову перспективу кримінального провадження.

Варто зазначити, що проводячи контроль за вчиненням злочину за фактами документування незаконного обігу зброї та боєприпасів у обов'язковому порядку для супроводження необхідно залучати спеціальні підрозділи Національної поліції, Служби безпеки України з метою збереження життя та здоров'я учасників НСРД.

У цьому сенсі організаційний аспект проведення вказаного виду НСРД набуває подекуди досить важливого характеру та вимагає від прокурора, слідчого та оперативного працівника узгоджених спільних дій, що ведуть до конкретного позитивного результату.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>.
2. Рогатюк І.В. Процесуальна діяльність прокурора на стадії досудового розслідування: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 544 с.
3. Процесуальне керівництво негласними слідчими (розшуковими) діями: наук.-практ. посіб. / Севрук Ю. Г., Блажівський

Є. М., Столітній А.В. та ін.; за заг. ред. Ю. Г. Севрука, А. В. Столітнього. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2017. 282 с.

4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листоп. 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

Саковський Андрій Анатолійович,

директор навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Жижин Артем Вадимович,

аспірант кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування – визнана та поширена інституція в усьому цивілізованому світі. Незаперечний факт, що найбільших результатів в будь-якій діяльності можливо досягти шляхом поєднання зусиль зацікавлених сторін, які мають спільну мету або завдання. В такому разі, група (колективний суб'єкт взаємодії), яка утворилась, посилюється не лише кількісно з боку людських та матеріально-технічних ресурсів, але й якісно, за рахунок вузької спеціалізації та професійних навичок окремого учасника у певній сфері діяльності.

Особливої уваги взаємодія підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування потребує під час документування кримінальних правопорушень. Оскільки супроводжується значною кількістю ризиків, обумовлених специфікою діяльності самих суб'єктів. В першу чергу це ризик розкриття державної таємниці, зокрема, щодо проведення оперативно-розшукових заходів та таємниці слідства. По-друге, проведення оперативно-розшукових заходів майже завжди межує з обмеженням конституційних прав людини. По-третє, небезпека для життя і здоров'я, пов'язана із ризиками професійної діяльності самого працівника правоохоронних органів і т.д.

Тому розкриття та дослідження проблеми взаємодії підрозділів кримінальної поліції з органами досудового розслідування під час документування кримінальних правопорушень було і залишається актуальним у світлі наведених ризиків, а також важливим для виконання завдань кримінального правосуддя.